

İslam Dininde Meşveretin Ehemmiyeti

(Meşveret toplantısında, Muhterem Mehmet Kırkinci Hocamızın yapmış olduğu konuşmadır. İstişare, hizmetin tedvir ve tanzimi ile ilgili olan bu konuşma, müşavere heyetinin arzusu üzerine yayınlanmış olup, kardeşlerimize berâ-yi malûmat olarak gönderilmiştir.)

Muhterem kardeşlerim,

Yapılacak meşveretlerde, hizmetimize taallûk eden meseleler hakkında en isabetli ve en makul görüşü ortaya çıkartmak için, ehil kimselerin mütalâasına müracaat etmek gerekmektedir.

Cenab-ı Peygamber (s.a.v):

“Müşavere edilen emindir.”

buyuruyor. Çünkü müsteşar yani kendisiyle istişare edilen zat emin, mütefekkir, müstakim, tesirata tabi olmayan, gadab göstermekten beri, pek ciddi, halim, sabırlı ve hayırhah olmalıdır. Yani hayır okumalı, hayır konuşmalıdır. Zira bir hadis-i şerifte,

“Her kim kendisiyle müşaverede bulunan kardeşine bildiği halde, hilâfına bir beyanda bulunursa şüphesiz hiyanet etmiş olur.”

Başka bir hadis-i şerifte de şöyle buyrulur:

“Her kim istişare ederse rüşte mazhar olur, her kim müşavereyi terk ederse hatadan kurtulamaz.”

Elhamdülillah, sizler gibi nümune-i imtisal, darü'l-fazilet ve kemal olan Nur talebelerinin meşvereti, kudsi hizmetimize ait himmet ve gayretleri artıracak, istidat ve kabiliyetlerin inkişafına, âli seciyelerin intişarına vesile olacaktır. Çünkü sizler meleke-i hissiye ile değil, haysiyet-i akliye ile meseleleri müzakere etmek kudretine

---

sahipsiniz.

Ancak, her insanda hissiyat bulunur. Bu sebeple meşverette daima müsbet meseleleri nazara vermek gerekmektedir. Menfi meselelerin zikrinde kalbler rencide, fikirler rahatsız olabilir. Şevkler kırılır. Güzel sıfatlar ortaya konduğu vakit, tahtında menfi şeyler de anlaşılmış olur. Şeytana lânette bir fayda yoktur. Ama “Bismillah” dersiniz, hem sevab işlemiş, hem de şeytanı kaçırmış olursunuz. Bu sebeble güzel ve müsbet şeyleri konuşmak, bu şûrâya güzel fikirler getirmek lâzımdır.

Meselelerimiz müzakere edilirken, hâlden ziyade istikbal nazara alınmalıdır. İstikbali dikkate alarak adım atmak güzel bir tedbirdir. Kardeşlerimizi değerlendirirken de bu ölçüyü dikkate almak gerekmektedir. Bir arkadaşımız günah işlemiş, hatası varsa, yere batırılmaz. Ona “tövbe et” denilir. Belki o, istikbalde yıkanıp, temizlenebilir. Hatta emsallerinden çok daha ileri geçip, terakkî edebilir. Halde olan kusurlarımız ile birbirimizi batırmaya, hatalarımızı açığa vurmaya gidilmemelidir. Bu düsturlara göre hareket edersek fayda göreceğiz. Öyleyse takip edeceğimiz yol, müsbet harekettir, müsbet konuşmaktır. Tatlı, makûl, yerinde ve hilmle konuşmaktır. Bu sebeple meşverete taalluk eden birkaç düsturu nazara vermekle fayda mülâhaza etmekteyim.

Evvelemirde, reyi alınan şahıs, kendi arzu ve temennisini ibraza değil, hakikatın hükmünü izhara müteveccih olmalıdır. Yani Risale-i Nur bizden ne istiyor? Üstadımızın bu konudaki beyanı nedir? Bu noktalardan hareket ederek meselelerimiz değerlendirilmelidir.

Müşaverede bir fikr-i ilmi ile hakikatı ortaya çıkartmak ve ekseriyetin reyine ittiba etmek şarttır. Yani meselelerimizi ilim ve fikrin ışığı altında müzakere edeceğiz. Fikir ve ilmin kuvveti ile hareket edersek aşamayacağımız mâni yoktur. Bir mesele reddedilecekse ilmen reddedilmeli, kabul görecekse de ilmen kabul görmelidir. Böylece meselelerimiz kanun, kaide ve düsturların süzgecinden geçmiş olacaktır. Muvaffakiyetimiz, Üstadımızın göstermiş olduğu düsturlara ittiba etmekle ortaya çıkacaktır. Aksi halde ayaklarımız dolaşabilir.

Bazen bir meselenin müzakeresinde bir veya birkaç fikir makul olabilir. Yahut her fikrin hakikat tarafları bulunabilir. Hak da taaddüd edebilir. O zaman yapılacak iş şudur: “el-hükmü lil ekser” kaidesince ekseriyetin görüşüne uymak, kendi fikir ve arzusunu terk etmektir. Meşveretin hukuku noktasından buna uymak gerekli olduğu gibi, ittihad ve tesanüdün tesis ve devamı noktasında da ekseriyetin kanaatine katılmak elzemeldir. Psikolojik olarak da ekseriyetin kanaatine iştirak etmek insanı rahatlatır. Üstadımızın beyan buyurduğu üzere, Hakk’ın hatırı için, nefsin hatırını kırarak, hakikatı ortaya koymak daha sevaplıdır. Aksi halde, müşavere, yerini, muhtelif hislerin müsademe ve cidaline terk eder; - Allah korusun- inkiraz ve iftirakı müstelzim olur.

İnsan vücudundaki bir azadan ruh çekilse, artık o uzuv çalışamaz, felc olur. Vücut

---

sıhhati için ruhun bütün azalarla teması şarttır. Risale-i Nurlar bizim ruhumuz, bizler de onun azaları hükmündeyiz. Üstadımızın vefatından sonra birçok hadiseler bize ders vermiştir. Bir kardeşimizin kopup gitmesi ile bir mücevharat kaybediyoruz. Giden bizden gidiyor. 10 kuruşun gitse arıyorsun, 100 kuruş kaybetse onun ızdırabını çekiyorsun. Bir insanın kolunu kaybetmesi ne ise, bizler için devamımız noktasından bir insanın kaybedilmesi de odur. Bir kardeşimiz gidince bir azamız felc olur.

Başka bir misal ile bir hatip bir camide konuşur, sair camilere hoparlör bağlanır. Böylece bir ses binlerce yerlerde dinlenebilir. Bir camide hoparlör bozulursa, o camiye ses gitmez. Bu misal gibi her bir kardeşimiz bir hoparlör hükmündedir. Bir memleketteki bir Nur talebesinde arıza olursa, oraya sesimiz gitmez olur. Hâlbuki senin maksadın her camideki cemaate sesini duyurmaktır. Öyleyse vazifemiz hoparlöre hürmet etmek ve onu muhafaza etmektir. İnsan bozulan bir alete kızmaz ve küsmez. Belki onu tamir eder. “Niye bozuldu?” diye çekiçe kafasına vurursan, külliye onu kaybedebilirsin. Kızmaktan ziyade tutmak, hiddetten ziyade muhabbet ve şefkat ile tedavi etmek gerekir. Hamiyet ve dava ruhu bunu gerektirdiği gibi, maslahat ve akıllılık da budur.

*Kardeşlerim, bizler çok büyük bir davayı yüklenmişiz. Sırtımızda büyük bir mesuliyet var. Elbette büyük bir taşı kaldıran 20-30 adamdan bir-ikisi bu hengâmda birbirinin ayağına basabilir. “Niçin benim ayaklarımı çiğnedin?” diye ellerini taştan gevşetmek kâr-ı akıl değildir. Hikmet nazarıyla meselelere bakmak gerekmektedir. “Ben hikmet bilmiyorum” diyemezsin. Risale-i Nur başından sonuna kadar hikmetlerle lebâlebirdir. Öyleyse Risale-i Nurlar ile telkin edip, tamir etmek lâzımdır. Kardeşlerimizi ancak tamir ile kazanabiliriz. Biz, bize düşen vazifeyi yapar, gerisini kadere havale ederiz. Aksi halde, bu ihmâlimizden mesul oluruz. Bu ulvî hisler kalplerimizi doldurursa, o zaman Rabb-ı Rahim merhamet eder, O’nun (c.c.) rahmeti, cemaat üzerine nâzır olur. **“Yedullahi alelcemaati”** hakikati zahir olur.*

Cemaate taalluk eden meselelerin bir ferдин fikr-i inhisarına terk edilmesi, netice itibariyle, azim zararlara ve su-i zanlara sebebiyet vereceğinden, din-i İslâm, meşvereti emretmiştir. Elbette cemaatin meseleleri bir şahsın fikrini bırakamayacağı gibi, bir ferдин sırtına da yükletilemez. Kaldı ki, bir insanın fikri ne kadar doğru ne kadar müstakim olsa bile çıkacak kararların bir cemaatin fikrinden süzülmesinde pek çok fayda vardır.

Yapılacak o hayırlı işe herkes hissedar olur. Şahıslar çeşitli su-i zan ve ithamlardan kurtulur. Beraber düşünüp, meseleleri birlikte mütalaa etmenin bereketi bol olur.

Nitekim Fahr-i Kaînat Efendimiz’in meleke-i maddiye ve maneviyesiyle bütün nasın en ekmeli olduğu hâlde ashâbı ile müşavereye –mıntarafillah- memur olunması, ümmet için müşavereye riayetin lüzumunu açıkça göstermektedir. Hz. Peygamber (s.a.v.) akıl, şuur ve idrak kabiliyetiyle, hâsılı bütün letaifiyle, bütün peygamberlerin ve meleklerin mertebeye en ekmeli iken, müşavere ile emrolunması, bizler için meşverete ne kadar ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Onun için, ekser ulema

---

meşveretin vacip olduğunu beyan buyurmuşlardır. İstişare neticesinde alınan kararlara muhalefet isyandır, günahdır.

Evet, dâva arkadaşlarıyla istişare eden, onların muhabbet ve teveccühünü kazandığı gibi, kendi kadr ve kıymetini de artırmış olur. Ayrıca müşaverenin psikolojik faydası vardır. Bir kardeşimizle bir meseleyi müşavere edersek, kendisine kıymet verildiği kanaati ile o kardeşimizin hizmetteki şevk ve gayreti ateşlenecek, hizmet arzusu kuvvet kazanacaktır Bu nokta da unutulmamalıdır.

Vahdet-i tedris, vahdet-i terbiye ve vahdet-i his ile hareket eden bir cemaatin meşvereti, elbette muzafferiyetle neticeleneceğinde şüphe yoktur. Bizler aynı tedrisin talebeleriyiz. Risale-i Nurları okuyoruz. Bediüzzaman Hazretlerinin vahdet-i terbiyesi altındayız. Onun davasını takib ediyoruz. Hislerimiz bir. Şu hakikatler bütün kâinata bütün kalp ve akıllara yerleşsin istiyoruz. Hepimiz hayatımızı bu ulvi yola koymuşuz. Bu beraberlikler ne kadar kuvvetli bir bağ, ne kadar kavi bir zincirdir... Bir kısım cemaatler hakikatı akıl ile idrak ettikleri halde, hareketlerini hisse bina ederler. Neticede his akla hakim olur. Bir cemaat ki, his ile hareket edip, aklın dizginini hissin eline verirse, müzminleşmiş bir hastalığa ilaç nafi olmadığı gibi, böyle bir cemaata da meşveret hiçbir fayda sağlamaz.

Değerli kardeşim, Üstadımızın ifadesiyle:

“Her kemale bir noksanı karıştırmak şu âlem-i kevn-ü fesadın mukteziyatındandır.”

Bizler, her yönümüzle mükemmel değiliz. Hizmetimize taallûk eden meselelerde en makûlü aramak ve isabet kaydetmek için meşverete muhtacız. Meşverette - velev ki isabet etmese- çoğunluğun reyine itibar etmek gerekir.

Resûl-i Ekrem (s.a.v)’ın kendi reyine muhalif olarak, çoğunluğun reyine uyduğu bir vakiadır. Nitekim Uhud savaşından önce Hz. Peygamber (s.a.v.) savaş hakkında ashabiyle müşavere etmiş, kendi reyi Medine’de kalıp müşrikleri karşılamak için, cemaatin ekseriyetinin reyine uymuştur.

Dikkat edinizi!.. Ekseriyetin reyinin isabetsizliğini bildiği hâlde onlara uyuyor. Nübüvvet gözlüğü ile biliyor ki, “Hz. Hamza’yı vereceğim. Uhud’da param parça ettireceğim.” Biliyor ki, “Yetmiş kadar güzide sahabeyi bu savaşta biçtireceğim.” Ama hepsi meşverete, meşveretin hukukuna, meşveretin anlayışına feda olsun... Amcam dahi olsa müşavereye feda olsun... İşte arkadaşlar, meşveret bu demektir.

Hz. Resulullah (s.a.v.) istişare uğruna başta amcasını ve güzide sahabelerini feda

---

ederken, biz bir yumurtamızı feda edebiliyor muyuz?

İstişarede Peygamberimizin (s.a.v.) reyî hilâfına girişilen savaşta bir kısım sahabelerin de Emr-i Nebeviye muhalefet ederek yerlerini terk etmesiyle İslâm ordusu dağılmış, başta Hz. Hamza olmak üzere, birçok güzide sahabe de şehid olmuştu. Hal böyle iken, Resûl-i Ekrem'in (s.a.v.) hadiseyi teessür yerine, tebessümle karşılaması, ashabını itham yerine takdir etmesi, kalplerini kırmak yerine, onlara iltifat etmesi, gayz ve hiddet ile itmek yerine, şefkat ve merhamet ile onları kendine çekmesi, bizler için en büyük bir ders-i ibrettir. Cenab-ı Hak da bu mümtaz davranışı teyid ve sena makamında şöyle buyurmaktadır:

“Şimdi, Allah Teâlâ’dan bir rahmet sebebiyledir ki, onlara yumuşak davrandın ve eğer sen kaba, öfkeli, katı yürekli olsaydın, elbette etrafından dağılırlardı. Artık onları affet, onlar için istiğfarda bulun ve onlar ile iş hususunda müşavere et.” (Âl-i İmrân, 3/159)

Şu noktaya dikkatinizi çekmek istiyorum:

Resûl-i Ekrem (s.a.v.) efendimiz, bir kısım sahabeye:

“Benden emir gelmedikçe -muzaffer olsak bile- katiyen yerlerinizi terk etmeyiniz!”

diye emir buyurduğu hâlde, savaşın bidayetinde İslâm ordusunun muzafferiyesi zahir olmaya başlayınca, geçidi tutmak ile vazifeli olan sahabeler yerlerini terk ettiler. Ve malum hadise zuhur etti. Hal böyle iken, dikkat ediniz! Cenab-ı Hak, emr-i nebeviye muhalefet eden sahabeler ile meşvereti peygamberine emrediyor. Demek ki, her söz tutmayan, yere batırılmaz. Ben bir cihetle söz tutmuyorsam, sen de diğer bir cihetle söz tutmuyorsun. Sen beni affedersen, ben de seni affederim. Allah-u Azimüşşan da (c.c.) hepimizi affeder.

Resulullah Efendimiz (s.a.v.) hadiseyi tebessümle karşılıyor. *“İslâm battı. Perişan olduk...”* demiyor, hiddet ve şiddet eseri göstermiyor.

*İnsan, dâvası için **hiddet** edebilir. Ama aynı şeyi hilm ile yapmak mümkündür. O işi hilm ile söylersen, muhatabın hem kabul eder hem de sana hürmetini devam ettirir. Ama hiddet gösterdiğin vakit, en azından kalben sana muhalefet eder, yahut inad damarı ile muhalefetini artırabilir.*

İlim ile hilmi bir araya getirdiğimiz zaman çift kanatlı oluruz. O zaman,

---

uçamayacağımız bir zirve, geçemeyeceğimiz bir derya, aşamayacağımız bir engel kalmaz. Aksi halde, kardeşlerimize sert ve haşın davranırsak; bir gün, beş gün derdiğimiz çeker, sonra da “Artık yeter!..” deyip dağılırlar.

İşte, Kur’an-ı Kerim bu âyet-i kerime ile bizlere önemli üç hayati düsturu ders vermektedir:

- 1. Mü’minlerin birbirlerine karşı -Velev ki, hata ve kusurları olsa bile- yumuşak davranmalarını, cemaati muhafaza etmenin ancak bu tarz ile yani kavli leyin ile mümkün olabileceğini, katı, sert ve kaba hareketlerin ise birlik ve dirliği bozup, tesanüd ve ittifakı dağıtacağını ders vermektedir.*
- 2. Kur’an hadimlerinin birbirlerinin kusurlarını bağışlamalarını ve affetmelerini terğib etmektedir.*
- 3. Cenab-ı Hak, bu ayet ile Resûl-i Ekrem’ine ashabiyle meşvereti emretmektedir.*

Uhud savaşından önce yapılan istişarede ashabın, reyinde isabet kaydetmediği malum olduğu halde, savaşın sonunda Cenab-ı Hakk’ın Hz. Peygamber’e (s.a.v.) ashabiyle meşvereti beyan buyurmasında şu önemli nükte ortaya çıkmaktadır: Hüsn-ü niyet ile yapılan meşveretin neticesinde hata tebeyyün etse bile meşverete ittiba edenler mesul olmazlar. Mezkûr hakikatlere binaen, bu azim, kudsi hizmeti muhafaza etmek için, bazı fikri fedakârlıklarda bulunmak, gayet yerinde bir hareket olur. Hakk’ı bulduktan sonra ehakta ihtilaf edilmemelidir.

Bir gaye uğruna başını feda eden insanlar, tarih boyunca çok çıkmıştır. Davası için başını vermek kolaydır. Bu kudsi davada fikren haklı olsa bile meşveretin hukuk namına fikri fedakârlıkta bulunmanın baş vermekten çok daha üstün, hizmetin devamı açısından daha elzem olduğu katiyen unutulmamalıdır.

Bu ayet-i kerimenin tefsirinden de anlaşılacağı üzere, bizlerin fikrimize uymayan her şeyi hemen reddetmek yerine, teenni ve sabır ile tahammül ve müsamaha ile hataları tashih etmemiz lazım gelmektedir.

Herkesin meselelere intikali bir olmaz. Senin idrak ettiğin, ehemmiyetine inandığın bir meseleyi, bir kardeşimiz bazen bir veya iki sene sonra anlayabilir. Derin meseleler çok geç anlaşılıyor. Hizmetin semeresini görmek için sabredek ve bekleyeceksin. Bir insanın ayağı kırılmış ise, o ayak ancak altı ayda tutabilir. “Ben altı ay bekleyemem” dersen, bir ayaktan mahrum olursun. Altı ay sabredersen bir ayak kazanırsın. Acele ederek ayağımızı tahtadan yapmaya kalkışmayalım. Teenni ve sabır ile arkadaşımızın başını beklerseniz, bu zillet değildir. Ben bir zamanlar Ankara’da hastanede yattım. Hastanede bir doktor vardı. Hastaların önünde eğilip,

---

kalkıyordu. Her gün usanmadan sabahtan tâ akşama kadar hastalarıyla şefkat ve ihtimam ile meşgul oluyordu.

Bizler de bir doktor gibi arkadaşımızın hatasını düzeltmek için şefkat ve merhametle onunla meşgul olursak, emin olunuz, bu hareketimiz zillet değildir. Doktorun hizmeti zillet midir? Hasta öksürebilir, kusabilir. Ona “Sen niçin öksürüyorsun?” denilebilir mi? Hastanın yapmış olduğu kabahati, doktor da işleyebilir mi? Hastanın derdini kim dinleyecek?

Evet, hasta kabul ettiğin arkadaşının kusurunu tedavi edeceksin. Tarz budur. Muvaffakiyetin şartı da budur. Unutmamak gerekir ki, böyle bir asırda, böyle bir kudsi davanın hizmetine talip olanlar, ancak birbirlerinin kemalat ve meziyetlerini tamim etmek ile dava şuuruna erebilirler.

Unutmamak gerekir ki, birbirlerini çürütmeye çalışanlar hem kendilerini, hem dava arkadaşlarını zîşeref bir istikbalden mahrum ederler. Kardeşlerini ihtiram ile yadedenler, hürmetle yâd olunurlar.

Bir zamanlar bir şeyh, müritleriyle bir yerden geçerlerken bir hayvan cifesine rastlarlar. Ölmüş hayvanın pis kokusu etrafa dağılmış olduğundan, müritler burunlarını kapatıp, yüzlerini çevirirken; şeyh tebessüm ederek “*Ne kadar güzel dişleri var, inci gibi parlıyor.*” der. Her şeyin medhe lââyık tarafları bulunabilir. Bu noktaları nazara vermek gerektir.

Hakşinas kardeşlerim, sevda-yı kalbimiz, maşuka-yı vicdanımız hizmetimizdir, devamımızdır. Şahsımıza ve hizmetimize taallûk eden meselelerde kendi hakkımızda tecviz-i kusur etmememiz; fakat tesanüdün muhafazası için dava arkadaşlarımızın kusurlarını bağışlamamız, hizmetimizin saadeti ve selameti için elzemdir.

Mecnun çöllerde âhularla dolaştı. Âhuların gözleri Leylâ'nın gözlerine benzediği için onlardan ayrılmıyordu.

Sevdamız devamımız ise, kardeşlerimiz de o davanın gözleridir. O gözleri davan için sevmelisin.

Evet, kardeşim, şu hizmetimiz ittihad ile kaimdir. İttihadın devamı insaf ve fazilet ile bağlıdır. Fazilet ittihadı vesile olmazsa, o fazilet fazilet değildir. İttihadı kuvvet vermeyen kemalat, yabancı meyve ağaçlarına benzer. Meyvesi vardır. Lakin acıdır. Kimseye menfaati yoktur.

Binaenaleyh, tesanüd ve muhabbeti perçinleyici bir ruh içerisinde hasr-ı gayret, hem mesleğimizin iktizası, hem de hissiyat-ı ruhaniyemizin icabatındandır. Çünkü hizmete kat' olunacak mesafe bu sırta taallûk etmektedir. Malum olduğu üzere, merkezi merkez eden, muhitin intizamıdır. Muhitin eğilip bükülmesi merkezi bozduğu gibi, merkezdeki zerre miskal bir inhiraf da muhitte kapatılması fevkalade müşkil gedikler açar. Katiyen unutmamak gerektir ki, güzel tedbir ve hilm; bir cahili,

---

âlim kadar faydalı kılar; demiri altın; kömürü elmas yapar.

Ferdi ihtilaflar ve şahsı dargınlıkların umumi yerlerde ve cemaat içerisinde konuşulması, faydadan ziyade pek çok zararları netice verebilir. Evvelâ, karşılıklı ithamlar, akıl yerine hissiyatı, hakikat yerine fikirlerin tahakkümünü, muhabbet ve uhuvvet yerine teanüd ve tenafürü ziyadeleştirir. O zaman, o meclis enaniyetlerin tatmini, nefislerin tahakkümü için müstaid bir zemin olur. Hem bu ahval, cemaatin şevkini kırar, huzurunu dağıtır. Üstadımızın

“Çok sıkı tutmayınız, herkes bir meşrebde olmaz.”

ifadelerini esas alarak, ferdi ihtilafların hususi sohbet ve irtibatlar vasıtasıyla halline gidilmelidir. Bu işin tedavisi lâıyk ellere havale edilmelidir. Her insan yara saramaz, her insan doktorluk şefkatini taşıyamaz. Bu çeşit ihtilâfları vaz-u nasihat ile telkin ile zamana bırakmakla tedavi edeceğiz. Zaman en büyük yardımcımızdır. Zaten, en insafsız insanı dahi insafa getirir.

Bir kısım çevreler bir zamanlar, bizim hizmet tarzımızı yanlış değerlendirdiler. “Nur talebeleri siyasete karıştılar, artık mahvolup gittiler” dediler. Öyle bir şey oldu mu? Zaman, bizim hareketimizi teyid etti. Başkalarının yanlış ve nakıs değerlendirmeleri karşısında bizler hizmet anlayış ve tarzımızı değiştiremeyiz. Endişe etmeyiniz, zaman bizi tasdik ediyor.

Evet, bazı başlarda kıymetli fikir bulunabilir, hatta niyeti de halis olabilir. Lâkin o fikir ve ihlâs, Şiraz-ı vahdetimize kuvvet ve himmet vermekle değer kazanabilir. Kardeşlerimizin meziyet ve kabiliyetleri ancak ittihad ile bir havuza dökülürse kamalat bostanları yeşerir. Eğer, ihtilaf ile bu havuzun menfez ve delikleri açılırsa, o vakit şûristana dağılıp diken ve yabancı ot olmaktan başka ne faide temin edebilir?

Takdirşinas kardeşlerim,

Cemaatten maada tarik-i selâmet yoktur. Muazzez Üstadımız “Muhalefet aczden kaynaklanır.” buyuruyor. Ekseriyetin reyine kuvvet vermek ve perçinleşmiş bir hizmet anlayışını zayıf düşürmemek için, niza ve muhalefet kapısını kapatmak gerektir.

Hizmetimiz, âlemin her türlü tabakalarına yani âlem-i kâinat, âlem-i hayat, âlem-i insan, âlem-i ahirete taallûk eden şumullü bir hizmettir. Meseleleri değerlendirirken hizmetimizin kül ve külliyetini, yani gayet geniş çerçevesini dikkate almak lâzımdır. Nazarımıza sadece bir iki cüz’i meseleyi takıp, hislerimizi de bir kısım mevzi meseleler üzerine teksif eder, düşünce ve anlayışımızı sadece o noktalara hasreder ve bu noktalardan hareketle haklı olduğumuzu dava edersek; o zaman hizmetin külliyetini görmemek gibi bir muğalata ile bir hata-yı azime düşebiliriz. Nazarını cüz’i

---

meselelere hasreden, külliyeti idrak edemez.

Hizmeti umum insanlara bakan muhteşem bir fabrikanın bir veya iki çarkındaki muvakkat arızayı gören kimsenin, o arızayı tamir etmek yerine, fabrikadan çekilip umum varidattan mahrum kalması kâr-ı akıl değildir.

Ruhaniyeti, ebediyen nurun hakikatleriyle merbut bir kalbin hizmetten elini çekmesi ne derece insan hissiyatını parçalarsa; hizmeti yıkacak, mevcut hizmet çarkını tahrib edecek tarzda menfi bir tavır takınmak da o derece mahiyet-i insaniyeyi yıkar, paramparça eder. Çok dikkat gerektir. Bazen bir damlada tufan, bir cümlede, cihan nihan olur. Bu gibi durumlarda hamiyet-i diniye, afv ve mülâyemet, temkin ve tedbir imdada yetişmezse; mesele his, vehim ve hayalin dağınık bulutları içerisinde mütalaa edilebilir. Bu ahval de - Allah korusun- hiddet ve isyanları, yıkılış ve çöküşleri netice verebilir.

O zaman sadırlar gayz ile dolar, fikirlerde inad ve taassub yerleşir. Gözler ve bakışlar hased kıvılcımları saçar.

*Bu hizmette her zaman **teenni ve nezaket** ile davranmak gerektir.* Kalpleri Allah'ın rızasıyla meşbu olup, hizmet aşkı ile yürüyenler, zihinlerde başka şeylerle kurulmamalıdır. Çimenli, çiçekli, çok ferahlı ve müncezip yollar vardır ki, insanı mühlik ve vahşi çöllere çıkarır. Çok da dikenli, sarp, sert kayalı yollar vardır ki, nihayetleri gül ve gülistandır. Güler yüz, tatlı söz, kalp metaneti ve hatır hoşluğu ile fitne kapısını kapatıp şeytanın tahribatına karşı kalb ve hissiyatımızı siper etmemiz gerekmektedir.

Resûl-i Ekrem'in (s.a.v.)

“Her ümmetin bir emini vardır. Ebu Ubeyde de benim ümmetimin eminidir.”

diye buyurduğu Hz. Ubeyde'nin (r.a.) vefat-ı Nebevi'den sonraki karışıklıklarda söylemiş oldukları şu sözler ne kadar ibretâmiz, ne kadar düşündürücüdür:

“Ey Müslümanlar, kendi elinizle yapmış olduğunuz bir hizmeti, yine kendi elinizle yıkmayınız.”

Mazi bir kitaptır; ibret ve emsaller ile doludur. Bugün dünün ayıdır. Yeni bir şey yoktur. Değişen sadece renklerdir. İttihadını muhafaza edemeyen nice nice devlet,

---

millet ve cemaatler yıkılıp hâk ile yeksan olmuşlardır.

İşte Endülüs... ittifak ve tesanüd ile kuruldu, ihtilaflar ile yıkıldı.

Malûmunuz olduğu üzere Tarık Bin Ziyad, İspanya'ya geçince, gemileri yaktırdı. Askerlerine hitaben,

“Arkamız deniz, önümüz düşman... Muzafferiyetten başka çaremiz yoktur.”

dedi. Evet, kardeşlerim, bu milletin kurtuluşu bizim azm ve hizmetimize bakmaktadır. Orası deniz komünistlik geliyor, burası böyle... Bediüzzaman'ın askerleri!. Muzafferiyetten başka çaremiz yoktur!.

Tarık Bin Ziyad, Tuleytula'yı kuşatırken askerde ricat alâmeti gördü. Ordusuna hitaben:

“Askerlerim, şehitlik ilerdedir. Gazilik de ilerdedir. Cennet de ilerdedir. Geride bir şey yok!..”

Evet arkadaşlar! Cennet ilerdedir. Beka ilerdedir, lika ilerdedir, muzafferiyet ilerdedir.

Üstadımızın,

“Kardeşlerimden rica ederim ki, sıkıntı veya ruh darlığından veya titizlikten veya nefis ve şeytanın desiselerine kapılmaktan veya şuarsuzluktan, arkadaşlardan sudur eden fena ve çirkin sözleriyle birbirine küsmesinler ve 'Haysiyetime dokundu.' demesinler. Ben o fena sözleri kendime alıyorum. Damarınıza dokunmasın. Bin haysiyetim olsa, kardeşlerimin mabeynindeki muhabbete ve samimiyete feda ederim.”

sözleri kulağımda çınlamaktadır. Anladığım kadariyle bizim hatamız, Nur'un şayan-ı hayret ve ibret mizan ve mihenginin hâkimiyeti altına lâyıki vechi ile gir-

---

mememizden; efkârımızı, ef'âlimizi, ahvâlimizi, O'nun tanzimi ile nizama koymamamızdan kaynaklanmaktadır. Onun kudsi kanunlarını fert ve cemaat olarak temessüle mecburuz...

Evet, memer olmak başka metümessil olmak başkadır.

Evet, "El insafü hayr'ül evsaf." İnsaf vasıfların en hayırlısıdır.

İnsan, vicdana hizmet şuuriyle hâkim olabilir. Hizmette ileri; teveccühte geri olmak ehl-i hamiyetin şanındandır. Hz. Ebubekir'in (r.a.) hilâfet ile ilgili olarak beyan buyurduğu

"Bu, onundur ki, o senindir denilir; o benimdir diyenin değildir."

hakikatı bizler için güzel bir mihenkler.

Hz. Ömer'in (r.a.) sahabeler içinde faziletmeab bir ferd-i feride söylemiş olduğu şu sözler, hepimiz için daima değerini muhafaza eden bir mizandır:

"Bu ümmetin keskin kılıcısın, eğilip de kesmez olma; bu ümmetin tatlı suyusun acıyıp da bozulma."

Cenab-ı Hak cümlemizi söküklere dikici, eksiklikleri ikmal edici, yarı ve çatlakları kapatıcı, gedikleri seddedici, müşfik, munsif, müdebbir, metayakkız hadimlerden eylesin. Âmin... Bihürmeti Seyyidül mürselin.

Dipnotlar:

54